

досвіду. Водночас ментальний лексикон постає як мережа взаємопов'язаних репрезентацій слів і зв'язків між ними. Він є специфічною формою організації мовного досвіду людини, що забезпечує інтеграцію лінгвістичних і екстралінгвістичних знань у процесі мовленнєвої діяльності [1, с. 43-44].

Організація ментального лексикону спонукає нас до висновків про презентацію лексичних одиниць в єдності форми, значення, взірців уживання, сполучуваності тощо, а також використання різних навчальних стратегій в процесі автоматизації вживання нових лексичних одиниць, у тому числі графічних організаторів.

Отже, ми розглянули основні психолінгвістичні передумови формування в учнів старших класів англomовної лексичної компетентності, які необхідно враховувати при розробці відповідних вправ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Палецька-Юкало А. В. Методика формування німецькомовної лексичної компетентності майбутніх учителів на основі автентичних художніх творів: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Терноп. нац. пед ун-т ім. Володимира Гнатюка. Тернопіль, 2018. 405 с.
2. Ярема І. А. Психологічні компоненти формування лексичної компетентності у професійно орієнтованому говорінні студентів металургійних спеціальностей. Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Серія: Педагогічні науки. 2012. Вип. 21. С. 146-150.
3. Nation I. S. P. Learning Vocabulary in Another Language (2nd ed.). Cambridge: Cambridge University Press, 2022. 618 p.
4. Wen Z., Mota M. B., McNeill A. Working Memory in Second Language Acquisition and Processing. Bristol: Multilingual Matters, 2019. 280 p.

Шимків Яна

*здобувач другого рівня вищої освіти,
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
Науковий курівник: Кондратьєва Т. Б., кандидат філологічних наук,
доцент кафедри англійської філології та методики навчання англійської мови*

ІНТЕГРАЦІЯ ТЕХНОЛОГІЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ТА КОМУНІКАТИВНИЙ ПІДХІД У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ВИКЛИКИ

У сучасних умовах стрімкого розвитку цифрових технологій система іншомовної освіти зазнає суттєвих трансформацій. Комунікативний підхід залишається актуальним і сьогодні, оскільки орієнтує навчальний процес на формування здатності учнів до реального міжкультурного спілкування. Водночас поява технологій штучного інтелекту (ШІ) відкриває принципово нові можливості для реалізації цього підходу у навчальному процесі.

Актуальність проблеми посилюється у контексті реформування вітчизняної системи освіти. Концепція «Нова українська школа» та Державний

стандарт базової середньої освіти визначають іншомовну комунікативну компетентність як одну з ключових компетентностей випускника, що передбачає здатність до реального мовленнєвого спілкування у полікультурному просторі [2]. Відповідно до Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти (CEFR), навчання іноземних мов має бути зорієнтоване на практичне виконання комунікативних дій, а не на засвоєння мовних форм заради самих форм. Водночас дистанційний та змішаний формати навчання, що набули поширення в умовах пандемії та воєнного стану, суттєво обмежили природне комунікативне середовище класної кімнати. Саме тому пошук технологічних засобів, здатних відтворити та збагатити комунікативну практику поза межами уроку, набуває особливої педагогічної значущості.

Комунікативний підхід до навчання іноземних мов (CLT) сформувався як відповідь на обмеженість граматико-перекладного та аудіолінгвального методів. Його теоретичним підґрунтям стала концепція комунікативної компетентності, запропонована Д. Хаймзом, та розвинута М. Кенейлом і М. Свейн модель, що охоплює лінгвістичну, соціолінгвістичну, дискурсивну та стратегічну складові [5, с. 155]. Відповідно до засад CLT, головною метою навчання є формування здатності учнів використовувати мову як інструмент реального спілкування, а не лише засіб засвоєння граматичних норм. Навчальний процес будується на автентичних комунікативних завданнях, рольових іграх, дискусіях та проєктній діяльності, що моделюють ситуації реального мовленнєвого середовища [1, с. 154].

Технології штучного інтелекту органічно вписуються у парадигму комунікативного навчання, оскільки здатні забезпечити персоналізоване, інтерактивне та автентичне мовленнєве середовище поза межами класної кімнати. Сучасні ШІ-інструменти охоплюють декілька функціональних категорій: розмовні агенти (чат-боти) для розвитку усного мовлення; системи автоматичного розпізнавання мовлення (ASR) для корекції вимови; адаптивні навчальні платформи для диференційованого розвитку читання й аудіювання; а також інструменти інтелектуального зворотного зв'язку для вдосконалення писемного мовлення [4, с. 84]. Спільною рисою цих технологій є використання методів обробки природної мови (NLP), що дозволяє моделювати живу комунікацію та адаптувати складність завдань до індивідуального рівня учня. Поява генеративних мовних моделей нового покоління (Large Language Models) суттєво розширила можливості AI-інструментів: сучасні системи здатні підтримувати розгорнутий діалог, давати змістовний зворотний зв'язок та відтворювати різноманітні комунікативні ситуації.

Практична інтеграція ШІ у комунікативне навчання реалізується через конкретні методичні рішення. Для розвитку говоріння застосовуються AI-співрозмовники на основі великих мовних моделей (ChatGPT, Khanmigo), які дозволяють учням практикувати діалогічне й монологічне мовлення без психологічного тиску, що є характерним для живого спілкування [3, с. 464]. Для вдосконалення вимови використовуються платформи зі вбудованим ASR-модулем (Elsa Speak, Google Pronunciation Coach), які забезпечують миттєвий

зворотний зв'язок на фонемному рівні. Писемне мовлення розвивається за допомогою ШІ-інструментів перевірки та редагування (Grammarly, WriteAhead), що не лише виправляють помилки, а й пояснюють їх причини. Адаптивні платформи (Duolingo, Lingvist) формують індивідуальні траєкторії навчання, добираючи комунікативні вправи відповідно до прогресу кожного учня [4, с. 86]. Таким чином, ШІ не підміняє живе спілкування, а розширює простір для комунікативної практики.

Важливим чинником є також доступність і систематичність: на відміну від традиційного уроку, де кожен учень отримує обмежений час для мовленнєвої практики, ШІ-інструменти забезпечують необмежений індивідуальний простір для тренування всіх видів мовленнєвої діяльності [4, с. 87]. Зазначені переваги набувають особливої цінності в контексті гібридного та дистанційного навчання, де традиційні механізми організації комунікативної взаємодії суттєво обмежені.

Таким чином, інтеграція технологій штучного інтелекту у комунікативне навчання іноземних мов є не лише методично виправданою, а й педагогічно доцільною. Комунікативний підхід формує чітку систему вимог до навчального середовища: автентичність, інтерактивність, особистісна зорієнтованість, і саме ці вимоги технології ШІ здатні реалізувати найповніше. Застосування ШІ-інструментів забезпечує суттєве розширення комунікативного простору учня за межі уроку, знижує мовленнєву тривожність, збільшує обсяг індивідуальної практики та надає миттєвий персоналізований зворотний зв'язок. Усе це безпосередньо сприяє формуванню іншомовної комунікативної компетентності, визначеної чинними освітніми стандартами як пріоритетний результат навчання.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ніколаєва С. Ю. та ін. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник. Київ: Ленвіт, 2013. 590 с.
2. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи / М-во освіти і науки України. Київ, 2016. 40 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Book-ENG.pdf> (дата звернення: 01.04.2026).
3. Fryer L. K., Ainley M., Thompson A., Gibson A., Sherlock Z. Stimulating and sustaining interest in a language course: an experimental comparison of chatbot and human task partners // *Computers in Human Behavior*. 2017. Vol. 75. P. 461–468.
4. Luo Y. Advancing language learning: the impact and challenges of computer-assisted language learning (CALL) // *Applied and Computational Engineering*. 2024. Vol. 93, № 1. P. 83–88.
5. Richards J. C., Rodgers T. S. *Approaches and Methods in Language Teaching*. 2nd ed. Cambridge: Cambridge University Press, 2001. 270 p.